

دستور العمل شستشو ضد عفونی و استریلیزاسیون وسایل و ابزار

اجرای یک برنامه ضد عفونی مؤثر به پندین فاکتور بستگی دارد :

- بررسی وضع موجود
- پاکسازی
- شستشو
- ضد عفونی
- ارزیابی اقدامات انجام شده

۱. اجرای یک برنامه ضد عفونی

- بررسی وضع موجود
- شناسایی و ارزیابی عوامل عفونی مورد ظن
- چگونگی انتقال آنها
- شناسایی نواحی که بالقوه ممکن است آلوده شده باشند
- انتخاب یک ضد عفونی کننده شیمیایی مناسب

۲. پاکسازی

- هدف اصلی حذف کامل مواد ارگانیك تا حد امکان میباشد.
- برآورد میشود که مرحله پاکسازی به تنهایی میتواند تا ۹۰٪ باکتریها را از سطوح حذف نماید.
- در صورت وجود گردوغبار مرطوب نمودن محل در کنترل انتشار گردوغبار و به حداقل رساندن ذرات معلق لازم است.
- استفاده از لوازم حفاظت شخصی در این مرحله لازم است.

۳. شستشو

- تعیین کننده ترین مرحله در فرآیند ضد عفونی است و در صورتیکه به درستی اجرا گردد تا ۹۹٪ باکتریها را حذف مینماید.
- ابتدا میبایست ناحیه مورد نظر را با آب گرم و شوینده ها به طور کامل خیساند.
- لوازم و تجهیزات موجود میبایست با برس به خوبی شسته و در شوینده مناسب غوطه ور گردد.
- استفاده از فشار کم محلول در سطوح صاف و جریان محلول به همراه فشار بالا در پاکسازی سطوح متخلخل توصیه میشود.
- فرآیند شستشو میبایست از پاکترین نواحی به سمت آلوده ترین بخش و از بالاترین سطوح به سمت سطوح پائین و کف انجام گیرد.
- پس از مرحله شستشو آبکشی تمامی سطوح با فشار کم برای حذف کامل باقیمانده ها به منظور جلوگیری از غیرفعال شدن ضد عفونی کننده ها لازم است.

- پیش از مرحله ضدعفونی و به منظور جلوگیری از رقیق شدن ضدعفونی کننده ها میبایست اجازه داد تا کلیه نواحی کاملاً خشک گردند.

۴. ضدعفونی

- انتخاب ضدعفونی کننده مناسب با توجه به اجرام موردظن ، عوامل محیطی (درجه حرارت، PH)
- استفاده از مؤثرترین غلظت با توجه به مشخصات ضدعفونی کننده
- برای کسب نتیجه مناسب قبل از استفاده از ضدعفونی کننده ها سطوح میبایست با آب مرطوب گردند.
- استفاده از ضدعفونی کننده ها به شکل اسپری و با فشار کم
- استفاده چرخشی از ضدعفونی کننده های سازگار با PH پائین و PH بالا نسبت به استفاده مداوم از مواد ضدعفونی مشابه ، تأثیر بیشتری در کاهش احتمال ایجاد مقاومت میکروبی خواهد داشت.
- ضدعفونی کننده ها میبایست برای یک مدت زمان لازم متناسب با نوع ضدعفونی کننده با سطوح مورد نظر تماس داشته باشند. (حداقل ۱۰ دقیقه shiny wet)
- کلیه نواحی ضدعفونی شده میبایست به طور کامل با آب شسته و سپس خشک گردند.

۱. اهداف استفاده از ضدعفونی کننده ها

- جلوگیری از ورود بیماری
- کنترل بیماری
- جلوگیری از گسترش بیماری

۲. یک برنامه ضدعفونی در صورتیکه به درستی اجرا شود راه ملی با صرفه اقتصادی مناسب جهت مبارزه با اجرام بیماریزا و انتشار و ازدیاد آنها می باشد .

هدف :

- مرور مواردی که در ترویج و اجرای برنامه های ضدعفونی میبایست مدنظر قرار گیرند.
- بررسی مواد شیمیایی که به عنوان ضدعفونی کننده استفاده میشوند و همچنین فواید و مضرات آنها

۳. ضدعفونی کننده ها:

به ترکیبات شیمیایی اطلاق میشود که برای کنترل ، جلوگیری از انتشار یا سبب از بین بردن اجرام بیماریزا (باکتریها، ویروسها، قارچها) دراماکن ویا روی سطوح اشیاء مورد استفاده قرار میگیرند. بر خلاف آنتی بیوتیک ها که در بالاترین غلظت ممکن است ، فقط باکتریواستاتیک باشند و بعد از چندین ساعت تماس اثر کشندگی بر باکتریها داشته باشند ، ضدعفونی کننده ها عموماً در مدت کمتری (در طی چند دقیقه) اثر کرده و باکتریها و حتی برخی موارد ویروسها ، قارچها و انگلها را نیز می کشند . بعلاوه ضد عفونی کننده ها معمولاً برای سطوح بی جان استفاده میشوند و بسیاری از آنها در غلظت های مورد استفاده برای حیوانات سمی میباشند. ضد عفونی کننده های خاصی که برای سطوح بدن حیوانات و انسان بکار میروند آنتی سپتیک Antiseptic خوانده میشوند.

❖ Germicides/Biocides

- به مواد شیمیایی اطلاق میشود که میکروارگانیسم ها را از بین میرند.

- این مواد معمولاً روی پروتئین ها بویژه آنزیم های مهم اجرام عمل مینمایند.
- مکانیسم عمل ممکن است ، اکسیداسیون (ویرکن اس)، هیدرولیز، تغییر ماهیت (الکل ها) و یا جایگزینی باشد.

❖ Biostatics/Germistatics

به موادی اطلاق میشود که صرفاً از رشد و تکثیر اجرام جلوگیری مینمایند.

❖ Sanitizers

این مواد تمام اجرام را از بین نبرده و فقط جمعیت میکروب ها را در سطوح اشیاء کاهش داده تا از نقطه نظر بهداشت عمومی بی خطر و ایمن باشند. (شوینده ها)

۴. Cleaning

حذف فیزیکی مواد خارجی ، خاک ، غبار و مواد آلی مثل کود ، خون ، ترشحات و اجرام را پاکسازی گویند . پاکسازی به طور معمول باعث برطرف شدن یا کنار زدن میکروب و آلودگی ها شده ولی باعث از بین رفتن آنها نمی شود .

۵. sterilization

به مراحل فیزیکی مثل گرما یا مواد شیمیایی مثل استفاده از اتیلن اکسید عنوان میشود که منجر به از بین رفتن و تخریب همه شکل های زندگی میکروارگانیسم ها میشود و کلیه وسایل و ابزاری که قرار است سد دفاعی بدن (مثل پوست یا مخاط) را بشکند و وارد بافت شود باید استریل باشد و نباید به ضد عفونی وسیله با محلول های سطح متوسط (سولارپت ، الکل ، اسپری و ...) اکتفاء کرد . مثال ضد عفونی وسایل که در اتاق عمل استریل می شوند .

۶. Detergents

ذرات گرد و غبار و مواد آلی را از سطوح پاک می کنند و اجازه میدهند تا ضد عفونی کننده ها به میکروارگانیسم ها که در زیر و یا بین آنها قرار دارند دسترسی پیدا کنند.

❖ باعث کاهش کشش سطحی شده و قابلیت نفوذ پذیری آب را افزایش میدهند تا بدین وسیله مواد آلی را حتر از سطوح اشیاء پاک گردند.

انواع ضد عفونی کننده ها

Disinfectant

موادی هستند که برای ضد عفونی اماکن ، وسایل و اشیاء به کار برده میشوند و باعث کاهش تعداد میکرو ارگانیسم های بیماریزا در سطحی که آنها قادر به ایجاد بیماری تهدید کننده برای میزبان شان نباشند.

- ضد عفونی کننده های قوی (High Level Disinfectants)

این دسته از ضد عفونی کننده ها روی کلیه اجرام بیماریزا مؤثر اند ولی روی اسپور باکتریها لزوماً مؤثر نیستند. این مواد در صورتی که مدت زمان تماس آنها (۳۰ دقیقه تا ۶۰ دقیقه) افزایش یابد میتوانند عمل استریلیزاسیون را انجام دهند. (استریلیزاسیون شیمیایی) و برای وسایل و ابزاری که با پوست آسیب دیده یا مخاط سالم در ارتباط باشد استفاده می شود و در زمانی که احتمال آسیب مخاط وجود دارد وسیله باید استریل شود مثال آندوسکوپی

- ضد عفونی کننده های متوسط (Intermediate Level Disinfectants)

این دسته روی باکتری‌هایی که قادر به جوانه زدن هستند، بیشتر ویروس‌ها و بیشتر قارچ‌ها مؤثراند و برای سطح کوچک (سطوحی که اغلب با دست پرسنل در ارتباط است مثل میز، لاکر، ترالی، استیشن، دستگیره درب و ...)، ضد عفونی پوست سالم (برای تزریقات اسپری الکل و پد الکل)، ضد عفونی ست‌های جراحی قبل از استریل شدن و وسایل معاینه در تماس با پوست سالم کاربرد دارد و به هیچ عنوان نمی‌تواند جایگزین استریل کردن ابزار باشد از محلول‌های مورد استفاده در مرکز می‌توان سولارسپت و میکروتزید AF را نام برد که به صورت اسپری آماده مصرف استفاده می‌شود.

– ضد عفونی کننده های ضعیف (Low Level Disinfectants)

این دسته، باکتری‌هایی که قادر به جوانه زدن هستند و ویروس‌های دارای پوشش را از بین می‌برند. این مواد به طور معمول برای پاکسازی سطوح استفاده میشوند و برای سطوح بزرگ (شامل کف، دیوارها و سقف و ...) که حساسیت کمتری دارد استفاده می‌شود.

★ طبق دستورالعمل‌های معاونت درمان هر وسیله‌ای که قابلیت استریل شدن با اتو کلاو دارد، باید در CSR استریل شود و سائلی که به حرارت حساس هستند از سایر روش‌هایی جایگزین استریلیزاسیون استفاده می‌شود و در صورتیکه وسیله‌ای غیر استریل شد باید از وسیله جایگزین استریل استفاده کرد یا با اتو کلاوهای fast و در حداقل زمان ممکن مجدداً استریل شود و تا حد امکان از استریل کردن وسایل با مواد شیمیایی تا حد امکان خودداری شود و در مواقع خاص در صورت اطمینان از عدم واکنش محلول با شئی مورد نظر و رعایت زمان لازم حداقل ۳۰ دقیقه به روش استریلیزاسیون سرد وسیله استریل شده و پس از خروج از محلول با آب مقطر استریل آبکشی شود و مورد استفاده قرار گیرد ★

واحد بهداشت و کنترل عفونت مرکز آموزشی درمانی آیت اله کاشانی